

► **Kunstenaar Monique Verhoeckx maakt tentoonstelling over Nieuw-Guinea**

‘Het levensverhaal van mijn ouders staat voor wat groters’

Nederlands Nieuw-Guinea. Het laatste deel van Indië dat ons land uit handen gaf, op 1 oktober 1962. Voor kunstenaar en filmmaker Monique Verhoeckx is Nieuw-Guinea extra bijzonder: haar ouders werden daar verliefd op elkaar.

Jacques Hendriks

Breda

Het inspireerde haar tot de tentoonstelling *Biak Stories*, die in Stedelijk Museum Breda van 9 juli tot 4 september gratis te bezoeken is. Gekoppeld hieraan is een Collectiemiddag, op zaterdag 25 juni. Aan iedereen die een band heeft met deze voormalige kolonie is gevraagd een bijdrage te leveren door langs te komen met voor hen belangrijke objecten uit die tijd. Gebruiksvoorwerpen, foto's, een schelp, een sieraad, alles waar een persoonlijk verhaal aan verbonden is. Een deel wordt gebruikt voor de expositie.

De vader van Monique Verhoeckx was amateurfotograaf, ze gebruikt voor haar multimedia-installatie onder meer zijn dia's van Nieuw-Guinea. Ze combineert die met historisch filmmateriaal en visualisaties van Papoeakunst.

Tropencollectie KMA

Daarnaast is een deel van de voormalige tropencollectie van de KMA te zien. Verhoeckx: „Die gebruikten ze vroeger om onder meer KNIL-militairen te onderwijzen over de tropen. De collectie verhuisde later naar Justinus van Nassau in Breda, maar dat volkenkundig museum is in 1993 opgedoekt. De collectie is toen naar het volkenkundig museum in Leiden gegaan. Delen ervan halen we weer terug naar Breda.”

Breda heeft de primeur van *Biak Stories*, vertelt Verhoeckx (1963). Daarna volgen Den Haag, Amsterdam en herinneringscentrum Westerbork, dat na de oorlog twintig jaar lang dienst deed als opvangplek van Indische en Molukse Nederlanders, onder de naam woonoord Schattenberg.

Het verhaal van haar ouders is het

Mensen moesten elders helemaal opnieuw beginnen, totaal berooid

– Monique Verhoeckx

▲ De vader van Monique Verhoeckx in de jaren 50 in Nieuw-Guinea. FOTOS PRIVÉCOLLECTIE

▲ Ook deze foto is genomen in de jaren 50: de moeder van Monique Verhoeckx in Nieuw-Guinea.

vertrekpunt van het project. Het lijkt een filmscript, maar de romantiek heeft een bittere bijmaak. Ze komen beiden van Java, maar kenden elkaar daar niet. Moeder is geboren in Soerabaja, vader in Bandoeng. Ze maakten de Japanse onderdrukking mee in WO II, haar vader zat als kind in een Jappenkamp. Vanwege de berisping (Indonesische vrijheidstijd, 1945-1947) vluchtten beiden met hun familie naar Nederland.

„In Westerbork leerde mijn moeder haar eerste echtgenoot kennen, hij kwam ook uit Indië. Hij ging bij de marine en werd uitgezonden naar Nieuw-Guinea. Net als mijn vader. Op het eilandje Biak (ten noorden van Nieuw-Guinea, red) hebben mijn ouders elkaar ontmoet. Vandaar de titel *Biak Stories*.”

Verliefd... en vertrekken

Ze werden verliefd en kozen voor elkaar, terwijl ze opnieuw een dekolonisatie mee moesten maken. In 1959 keerden ze terug naar Nederland. „Hun verhaal staat voor wat groters: dat iedereen wéér moest vertrekken.”

Verhoeckx maakte eerder documentaires met de geschiedenis van haar (groot)ouders als thema. Ze deed onderzoek naar de effecten van oorlog, dekolonisatie en de vlucht van Indische Nederlanders naar ons land. Ze voelt zichzelf indirect getroffen. „Een oorlog duurt vaak langer dan één generatie. Onuitgesproken dingen krijg je als kind toch mee. Ook de verplaatsing, de diaspora. Mensen moesten elders helemaal op-

nieuw beginnen, totaal berooid. Zonder basis, zonder netwerk. Ouders hadden vaak last van PTSS, dat had eveneens invloed.”

Het verhaal van Nieuw-Guinea is niet zo bekend. We weten weinig van het op Groenland na grootste eiland ter wereld.

Een oorlog duurt vaak langer dan één generatie

– Monique Verhoeckx

Verhoeckx: „Eigenlijk is het helemaal niet zo Indonesisch. De oorspronkelijke bevolking bestaat uit Papoea's. Zij hebben een andere etnische achtergrond, die meer bij Oceanië hoort. Bij het dit jaar gepresenteerde, grote dekolonisatie-onderzoek ging het maar tot 1950. Daar is het verhaal van Nieuw-Guinea ook niet in meegenomen. Bij het subsidiefonds waarderen ze het daarom zeer dat wij dit wel oppakken.”

De ouders van Monique Verhoeckx leven niet meer, maar zouden trots zijn op hun dochter. „Ze hebben mijn werk altijd ondersteund, al werd er ook bij ons thuis niet zo veel over het verleden gepraat. Dit project heb ik nog wel met mijn moeder besproken. Ze vond het prima. Mijn vader was helemaal verknocht aan Nieuw-Guinea, die zou dit zeker gewaardeerd hebben.”